

УДК 616.314:111.85

DOI: <https://doi.org/10.33989/2226-4051.2024.29.306158>

Михайло Нідзельський, м. Полтава

ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-2026-4096>

Сергій Кіприч, м. Полтава

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9226-5713>

Микола Римар, Олександр Мякота, м. Полтава

ЕСТЕТИКА УСМІШКИ ЛЮДИНИ: МЕДИКО-БІОЛОГІЧНИЙ І ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ АСПЕКТИ

У теоретичній статті розкрито естетику усмішки людини через аналіз її поліфункціонального простору в контексті сучасних медико-біологічних і психолого-педагогічних досліджень. Виокремлено та розкрито сутність сигнальної (семіотичної), експресивної, терапевтичної (здоров'я-збережувальної), захисної (маскувальної), репрезентативної, комунікативної, соціальної, педагогічної та естетичної функцій усмішки. Уточнено та доповнено критерії естетики усмішки. Класифіковано усмішки на підґрунті анатомо-біологічних ознак: комісурна, іклова, складна. Акцентовано увагу на реалізації всіх функцій усмішки в процесі фізкультурно-оздоровчої та спортивної діяльності.

Ключові слова: усмішка; поліфункціональність; естетична функція; естетична стоматологія; критерії естетики усмішки; класифікація усмішок; фізкультурно-оздоровча діяльність.

Постановка проблеми. Україна та її стражденний народ переживають важку добу російсько-української війни, безпрецедентні історико-політичні, економічні, соціальні, культурні та морально-психологічні умови, які позбавляють кожну людину жаданого щастя, благополуччя, добробуту, радості, необхідних для повноцінного здоров'я й розвитку, спілкування й дружби, навчання й пізнання, творчості та професійної діяльності, загалом – життя. Напруження, стреси, непевність природно породжують агресію, страх, гнів, злість, ворожнечу, що засвідчують щоденні повідомлення в засобах масової інформації. Гостро постає актуальна психолого-педагогічна і медична

проблема збереження в дітей, молоді та дорослих надії на краще, віри в майбутнє, оптимізму, уміння зберігати здоровий глузд і почуття гумору, жартувати в найнесприятливіших ситуаціях, що є характерною рисою національного менталітету. Про роль і значущість усмішки в житті та діяльності кожної людини промовисто говорить факт затвердження 1999 року Всесвітнього дня усмішки, девіз якого – «Зроби добру справу. Допоможи хоча б одній людині усміхнутися».

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Усмішка та пов'язані з нею емоції, стани, властивості людини досліджуються в різних галузях науки (анатомія, іміджологія, конфліктологія, медицина, педагогіка, профайлінг, психолінгвістика, психофізіологія, соціологія, філологія тощо). Так, у психології усмішку вивчають як засіб невербальної комунікації (А. Кондрук, 2019), маркер психологічного благополуччя та емоційного інтелекту людини (Л. Сердюк, І. Данилюк, В. Турбан, О. Пенькова, Н. Володарська, 2021). Психологи переконливо доводять позитивний вплив сміху на здоров'я людини та її тривалість життя (Gonot-Schoupinsky, 2023; Devereux, & Heffner, 2007), навіть засновано спеціальну науку гелотологію, предметом якої є сміх (Gonot-Schoupinsky, 2023).

Педагогіка вивчає естетику «радості» (Васянович, 2021) та емоційної культури вчителя (Лобач, 2013), роль гумору у професійно-освітній (Bell, & Pomerantz, 2016; Preeti Oza, & Shivani Ahluwalia, 2021) та фізкультурно-спортивній (Момот, 2023) діяльності; пропонує застосовувати сміх як один із засобів естетотерапії (Федій, 2016).

2008 року японський учений Й. Кімура створив і продемонстрував апарат для вимірювання інтенсивності й щирості сміху та ввів спеціальну одиницю вимірювання сміху аН (*In Japan, laughter to be measured by 'aH'*, 2008), але нової інформації щодо його подальших досліджень на сьогодні немає.

Найбільш глибоко естетику усмішки розробляє вітчизняна (С. Ахмед, В. Бойко, Р. Гольдштейн, К. Гуревич, Б. Левин, О. Пономаренко та ін.) та зарубіжна (Й. Шмітзедер, J. Eubank, M. Karrer, J. Morley та ін.) естетична стоматологія (більш детальний аналіз першоджерел див. у колективній монографії

(Нідзельський, Шиян, Давиденко, 2016)). Окремі проблеми названої вище науки вирішуються на засадах міждисциплінарного підходу, наприклад, на перетині з фонетикою (Нідзельський, Чикор, 2005) або психологією особистості (Камалеонте, 2020).

Незважаючи на потужний список учених, що вивчають порушену наукову проблему, натепер не зроблено функціонального аналізу усмішки як естетичного феномену.

Мета статті – розкрити естетику усмішки людини через аналіз її поліфункціонального простору в контексті сучасних медико-біологічних і психолого-педагогічних досліджень.

Методи дослідження: *загальнонаукові методи* (аналіз, синтез, систематизація, абстрагування, узагальнення) дозволили виокремити й розкрити функції усмішки та уточнити критерії її естетики; метод класифікації використовувався для визначення типів усмішки; *емпіричні методи* (узагальнення власного професійного досвіду, спостереження) уможливили розкриття змісту поліфункціонального простору досліджуваного предмета загалом і його естетичної функції зокрема; прогностичний метод сприяв визначенню перспектив подальшого дослідження проблеми.

Виклад основного матеріалу. В українській мові диференціюється лексема «усмішка» і «посмішка». За останнім словом закріпився негативний зміст (вираз глузування, кепкування, іронічного ставлення), а за першим – позитивний (Білодід, 1979, с. 491). Зважаючи на це, у нашій статті ми будемо аналізувати саме усмішку людини, яку поетично називають «тихим сміхом».

З анатомічної точки зору, усмішка – це нейромускулярний акт, імпульс центральної нервової системи у відповідь на слухову, зорову, тактильну та іншу інформації, що відображається роботою певної групи м'язів обличчя. В усміхненої людини в дію вступають декілька (до 20) мимічних м'язів: скорочуються кругові м'язи очей, підіймається верхня губа, куточки рота і щоки трішки зміщуються вгору і в сторони, що призводить до утворення зморшок під очима біля їхнього зовнішнього краю. Розширюються крила носа, на переніссі утворюються дрібні поперечні, а з боків – поздовжньо-нахилені зморшки, що створює ілюзію скорочення носа. Верхні передні зуби оголюються, носо-губні складки в молодих людей заглиблюються і стають виразнішими, а в людей

похилого віку можуть бути подвійними, очі світлішають, стають блискучими, а при бурхливому сміхові навіть сльозяться. У процесі переходу до сміху збільшується тонус м'язів обличчя, додатково залучаються м'язи різних зон обличчя. Особливо видозмінюється навколоротова ділянка: розширюються межі фільтрума верхньої губи (він згладжується, розтягується); видозмінюється лінія Купідона; звужується та розтягується червона облямівка губ (стають вузькішими, напруженішими, змінюється вертикальний кут нахилу та чітко виражений горизонтальний згин верхньої губи). Усміхнене обличчя стає ширшим через переміщення щік у сторони, відбувається звуження очних щілин. Широка усмішка та бурхливий сміх характеризуються оголенням не тільки передніх, але й бокових зубів аж до останніх.

Отже, усмішка як нейромускулярний акт виражає радість – базальну, природну, вроджену емоцію, яку люди в усьому світі сприймають, розпізнають і тлумачать однаково, незважаючи на значні культурні відмінності. За влучним визначенням Ч. Дарвіна: «Ми всі усміхаємося на одній мові».

У ході аналізу наукової літератури з проблеми дослідження та узагальнення власного професійного й життєвого досвіду, а також результатів спостереження ми окреслили поліфункціональний простір усмішки, який складають сигнальна (семіотична), експресивна, терапевтична (здоров'язбережувальна), захисна (маскувальна), репрезентативна, комунікативна, соціальна, педагогічна та естетична функції.

Сигнальна (семіотична) функція усмішки полягає в тому, що вона є зоровим умовним знаком фізичного та морального здоров'я людини, її щирості й доброзичливості. Такий знак демонструє іншим актуальний психологічний стан, переживання та емоції суб'єкта, повідомляє про його позитивне ставлення до іншого або конкретної ситуації, що виникла, попереджає можливі конфлікти й непорозуміння, адже є невербальним аналогом вибачення, запрошення до діалогу тощо.

Експресивна функція усмішки формально схожа на попередню, але вирізняється за змістом і спрямованістю: усмішка як знак орієнтована на іншого; а в даному разі вона є природним засобом вираження емоцій, почуттів, переживань, ставлень і

світовідчуття особистості, виникає мимовільно й несвідомо, не має зовнішньої апеляції. Крім того, згідно із закономірністю Джеймса – Ланге емоційна експресія своєю чергою викликає відповідні емоції, тобто людина через усмішку моделює свій позитивний, оптимістичний внутрішній світ (Лобач, 2016).

Терапевтична (здоров'язберезувальна) функція. Численні експериментальні дослідження засвідчують корисність сміху для здоров'я: зміцнюється імунна система організму; відбувається позитивний вплив на роботу всіх органів (частішає подих, розробляються діафрагма, шия, живіт, обличчя та плечі, збільшується вміст кисню в крові, поліпшується кровообіг і розширюються кровеносні судини, знижується рівень кортизолу, зменшується частота серцебиття тощо). Сміх застосовується як ефективний терапевтичний засіб у загальному лікуванні пацієнтів, геріатрії, ревматології, інтенсивній терапії, онкології, реабілітації, психіатрії, домашньому догляді, паліативній допомозі тощо, а також у педагогічній практиці. На жаль, з часом доросла людина усміхається й сміється значно менше, ніж дитина або юнак (Федій, 2016; Devereux, & Heffner, 2007; Gonot-Schoupsinsky, 2023 та ін.).

Захисна (маскувальна) функція засвідчує те, що усмішка є механізмом охорони внутрішнього світу від небажаного втручання сторонніх і способом збереження свободи, незалежності особистого/особистісного психологічного простору. Наприклад, до неї частіше прибігають сором'язливі інтроверти, щоб позбутися зайвої тривожності, а також втомлені, розгублені, збентежені, засмучені люди. Відомо, що внутрішній світ індивіда амбівалентний, тому особистість його не лише убезпечує, але й маскує. У ході психологічного аналізу сучасної та класичної літератури А. Кондрук (2019) доводить, що усмішка/посмішка є невербальним засобом маскування лицемірства та нещирості.

Із сигнальною та захисною функціями тісно пов'язана **репрезентативна (самопрезентація)**. Психологи вважають, що найперше враження про людину формується протягом 20-30 секунд зустрічі. За цей час ми оцінюємо зріст, контури фігури, зовнішність і, звичайно, усмішку. Відомо, що привабливим, чарівним людям простіше знайти контакт з іншими і, як наслідок, легше досягти соціального, професійного та особистого успіхів.

Саме усмішка зумовлює формування зв'язків у суспільстві, допомагає знаходити друзів, що спричинює вирізнення її наступних функцій.

Комунікативна – ґрунтується на тому, що усмішка є одним із засобів невербальної комунікації. Вона є ефективним інструментом досягнення професійної або особистісної мети, створення комфортної атмосфери спілкування (знімає напруження, непевність, страх, тривожність, заспокоює, підіймає настрій тощо). Відкрита усмішка, чітка та правильна мова роблять людину приємною. На підсвідомому рівні такий співрозмовник оцінюється іншим як привабливий, благополучний, щирий, гідний довіри та партнерства. В такий спосіб усмішка підвищує шанси на успіх у діаді «людина-людина». Безумовно, комунікативний успіх залежить не лише від усмішки, а від багатьох чинників, зокрема від уміння розпізнавати та інтерпретувати різні типи усмішок, які в експресивній формі виражають зміну ставлення до предмета обговорення під час спілкування. Формування та розвиток в особистості комунікативних умінь і навичок складає проблемне поле педагогіки.

Педагогічна функція полягає в тому, що вчителі, викладачі, тренери використовують усмішку як засіб впливу на особистість у процесі її виховання та розвитку (духовного, морального, національно-патріотичного, екологічного, емоційного, естетичного, фізичного тощо). До прикладу, О. Момот (2023) розкриває специфіку розвитку моральних, вольових і естетичних якостей особистості у фізкультурно-спортивній діяльності, аналізує систему засобів і чинники ефективного спілкування тренера зі спортсменами та їх між собою у колективі, де усмішка, радість, доброзичливість, підтримка, єдиний командний дух відіграють важливу роль. Під час навчання людини на різних вікових етапах усмішка й гумор сприяють розвитку пізнавальних інтересів, мотивації, міцності знань, загалом підвищують якість освіти, що переконливо доводять у своїх дослідженнях американські (Bell, & Pomerantz, 2016) та індійські професори (Preeti Oza, & Shivani Ahluwalia, 2021). Вчені-педагоги і практики розробляють ефективні методики й технології формування комунікативної та соціальної компетентностей людини як ключових у сучасній

освіті. Названі вище компетентності передбачають адекватне вираження, сприймання, розуміння та інтерпретацію своєї / «чужої» усмішки в різних ситуаціях, обставинах і умовах.

Соціальна функція пов'язана зі зміною традицій поведінки в урбанізованому соціумі, де недоречно демонструвати на загал свої проблеми й переживання, що сприймається більшістю як ознака невихованості й низької культури. У західних країнах узвичаєний термін «соціальна усмішка», якій цілеспрямовано навчають громадян. Для соціальної усмішки характерна імітація щирості, позитивних почуттів, а не їхнє реальне переживання. Нині словосполучення «сліпуча усмішка» є символами благополуччя, успішності та високого соціального статусу. Крім соціокультурних норм, діють і психофізіологічні закономірності. Так, британський професор Рут Кемпбелл наполягає на існуванні «дзеркального нейрона», котрий активізує ділянку мозку, яка відповідає за розпізнавання міміки та викликає аналогічну реакцію в інших (Devereux, & Heffner, 2007). Тому усмішка має стати важливою частиною буття людини в соціумі. Соціальна функція усмішки яскраво реалізується в техніко-естетичних видах спорту (художня і спортивна гімнастика, акробатика та акробатичний рок-н-рол, фігурне катання, спортивна аеробіка і танці, синхронне плавання тощо), які потребують від виконавців вишуканої виразності й артистизму (Момот, 2023).

Естетична функція усмішки відбиває досконалість її форми. Гарна, без вад усмішка стала символом престижу, комунікабельності, успішності в бізнесі й особистому житті, що зумовило зростання вимог до її естетики. Проблеми дизайну усмішки глибоко розроблено в естетичній стоматології. Так, у далекому 1928 році творець технології «голлівудської усмішки» каліфорнійський доктор Чарльз Пінкус (Charles Pincus) помітив, що усмішка, яка відкриває ряд рівних і природно білих зубів, – важливий фактор, котрий впливає на визначення соціального статусу особистості (Нідзельський, Шиян, & Давиденко, 2016).

У різні часи існували різні стандарти усмішки, які склалися під впливом канонів краси, прийнятих у суспільстві. Якщо ми подивимося на картини майстрів епохи Відродження, то помітимо, що тоді широко усміхатися було не прийнято. Краса була

спокійною, мудрою, виваженою. Такою самою була й усмішка. Споглядальному ставленню до життя відповідала й загадкова напівусмішка (згадаймо «Джоконду» Леонардо да Вінчі). Іншою причиною стриманості усмішки був рівень розвитку стоматологічних послуг. Так, естетичні недоліки тогочасних зубних протезів помітно погіршували зовнішність (наприклад, на портреті Дж. Вашингтона на однодоларовій купюрі нижня губа через протез дуже випинається вперед, а верхня здається запалою).

Сучасна краса є яскравою, стрімкою, непередбачуваною, а усмішка – відкритою, широкою, радісною, що пов'язано зі змінами цілей і цінностей у суспільстві. Вона залежить від настрою, психологічного типу людини і навіть від моди. Усмішка прикрашає обличчя, покращує зовнішній вигляд людини загалом, підвищує самооцінку й додає впевненості в собі (Камалеонте, 2020), що висуває нові вимоги до стоматології.

Естетична стоматологія є синтезом науки і мистецтва. В ній превалюють реконструктивно-відновлювальні втручання на підґрунті знань законів краси й уміння їх використовувати на практиці. Завдання стоматолога – оцінити й проаналізувати величезну кількість параметрів і змоделювати ідеальну усмішку для конкретної людини. Зважаючи на це, до лікаря-стоматолога висуваються певні художньо-естетичні вимоги. Він має бути не тільки гарним клініцистом, але й скульптором, який створює мініатюрну скульптуру при відновленні форми зуба; живописцем, котрий безпомилково визначає теплі й холодні відтінки, загальну кольорову гаму зубів кожного пацієнта; графіком, який точно відчуває й визначає тональну насиченість апроксимальних поверхонь зубів, їхню лінію.

На думку творця Асоціації естетичної стоматології США доктора Еванса, краса усмішки складається з трьох компонентів: рівні зуби, здорові ясна, неушкоджена червона облямівка губ, що підкреслює білизну зубів. Ґрунтуючись на результатах узагальнення власного науково-теоретичного і медико-практичного досвіду, тривалих спостережень ми уточнили та доповнили критеріальний апарат естетики усмішки. Крім показників, названих вище, до них відносимо такі: форму, розмір, кольорову гаму, тональну насиче-

ність, просторове розташування зубів (Нідзельський, Шиян, & Давиденко, 2016).

Важливо, щоб «архітектура» усмішки була природною для конкретної людини і приємною для інших, тому стоматологам необхідно навчитися їх розрізняти. Учені намагаються класифікувати усмішки та пропонують від 3 до 30 видів. До прикладу, дев'ятитипова класифікація включає верхню, сором'язливу, фальшиву, широку, напружену, жартівливу, просту, криву, вимучену усмішки (Дячук, 2017, с. 131-134).

На наш погляд, систематизувати види усмішок за психологічними критеріями досить важко, бо вони виражають незліченне розмаїття позитивних / негативних переживань людини, їх нюанси і динамічні зміни. Для ефективної роботи стоматолога прийнятна класифікація, що ґрунтується на анатомо-біологічних ознаках і включає лише три види усмішок, що відповідає загальним законам гармонії.

Комісурна усмішка – найбільш розповсюджений вид (67%), яку ще називають «лук Амура». При такій усмішці куточки рота відводяться спочатку догори і в сторони, після чого скорочуються м'язи, які підіймають верхню губу, у результаті чого оголюються різучі краї верхніх різців. Це нижня точка усмішки, від якої лінія продовжується через перші моляри на 1-3 мм вище різучих країв різців. Спонтанна усмішка такого типу характеризується зміщенням куточків рота на 7-22 мм під кутом приблизно 40° відносно горизонталі (у середньому 24-38°). Ліва і права сторони рота можуть зміщуватися на різну відстань, але напрям руху практично однаковий і йде до завитка вушної раковини.

Іклова усмішка (31 %). Форма губ нагадує ромб. Провідна роль у цій усмішці належить м'язам, які підіймають верхню губу. Вони скорочуються першими, оголюючи ікла, потім скорочуються м'язи в куточках рота, що тягнуть губи догори і в сторони. Але куточки рота часто залишаються нижче губи, яка проходить над верхніми іклами, і ясна при цьому схожі на крило чайки, повторюючи вигин верхньої губи.

Складна усмішка (2 %). Губи розташовуються паралельно, підіймаючи м'язи верхньої губи і куточків рота, а також опускаючи м'язи нижньої губи. Вони скорочуються одночасно, а

верхні та нижні зуби оголюються. Характерними рисами такої усмішки є досить велике напруження м'язів і зміщення нижньої губи вниз назад.

Усмішка «програмується» за звичкою або неправильною позицією підлеглих твердих тканин. Виправлення некрасивої усмішки може надати пацієнтові впевненості в собі, а інколи й вплинути на нервово-м'язове програмування.

Висновки. Отже, розкрито естетику усмішки людини в поліфункціональному просторі на підґрунті аналізу сучасних медико-біологічних і психолого-педагогічних досліджень. Застосування загальнонаукових методів дозволили виокремити сигнальну (семіотичну), експресивну, терапевтичну (здоров'я-зберезувальну), захисну (маскувальну), репрезентативну, комунікативну, соціальну, педагогічну та естетичну функції, визначити їхню сутність і описати зміст кожної. Акцентовано особливу увагу на реалізації названих вище функцій усмішки в процесі фізкультурно-оздоровчої та спортивної діяльності.

Естетика усмішки більшою мірою розглядається з позицій естетичної стоматології. Остання синтезує науку і мистецтво, де реконструктивно-відновлювальні втручання здійснюються на основі знань законів краси й уміння їх використовувати на практиці. Уточнено та доповнено критерії естетики усмішки: форма, розмір, кольорова гама, тональна насиченість, просторове розташування, рівність зубів, неушкоджена червона облямівка губ, котра підкреслює їхню білизну, здорові ясна. На основі анатоμο-біологічних ознак класифіковано види усмішок (комісурна, іклова, складна), які сприяють ефективній роботі стоматолога під час дизайну індивідуальної усмішки.

Перспективи подальших досліджень. Вивчення феномену усмішки може здійснюватися в майбутньому на засадах міждисциплінарного підходу за такими напрямками: пошук ефективного інструментарію її діагностики; уточнення критеріїв дизайну усмішки через вивчення її мікроелементів; розробка ефективних методик розвитку виразності, артистизму та оптимізму професіоналів техніко-естетичних видів спорту з урахуванням результатів досліджень із різних галузей знань (естетика, педагогіка, психологія, медицина, біологія, іміджологія тощо).

Список використаної літератури

- Білодід, І. К. (Ред.). (1979). *Словник української мови* (Т. 10: Т-Ф). Київ: Наук. думка.
- Васянович, Г. П. (2021). Естетичні категорії «любов», «радість» і «страх» у професійній діяльності педагога. *Журнал Прикарпатського університету імені Василя Стефаника*, 8, 1, 17-23.
- Дячук, В. П. (2017). *Іміджологія. Соціокультурний вимір: навчальний посібник*. Київ: Видавництво Ліра-К.
- Камалеонте, Г. (2020). Як підвищити самооцінку, створивши нову усмішку? *ДентАрт*, 1 (98), 26-33.
- Кондрук, А. Ю. (2019). Посмішка як невербальний засіб маскуванню лицемірства та нещирості. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Філологія*, 39, 2, 39-42.
- Лобач, О. (2013). Кордоцентрична парадигма розвитку емоційної культури вчителя мистецьких дисциплін. В кн. Отич, О. М. (Ред.), Зязюн, І. А., Філіпчук, Г. Г., Семенов, О. М., Соломаха, С. О., Сотська, Г. І., Вовк, М. П. *Учитель мистецьких дисциплін у дискурсі педагогічної майстерності: монографія* (с. 98-114). Бердянськ: Видавець Ткачук О. В.
- Момот, О. (2023). *Педагогіка фізкультурно-спортивної діяльності: навчально-методичний посібник*. Полтава: Астроя.
- Нідзельський, М. Я., Чикор, В. П. (2005). Роль фонетики в покращенні якості зубних протезів. В кн. *Сучасні технології профілактики та лікування в стоматології: матеріали II (IX) з'їзду Асоціації стоматологів України* (с. 434-435). Київ: Книга плюс.
- Нідзельський, М. Я., Шиян, Є. Г., Давиденко, Г. М. (2016). *Естетичні акценти стоматології: посібник*. Вінниця: Нова Книга.
- Сердюк, Л. З. (Ред.), Данилюк, І. В., Турбан, В. В., Пенькова, О. І., Володарська, Н. Д. (2021). *Самодетермінація психологічного благополуччя особистості: монографія*. Київ; Львів: Видавець Вікторія Кундельська.
- Федій, О. А. (2016). *Естетотерапія: навч. посіб. 2-ге вид., перероб. та допов.* Київ: Центр учбової літератури.
- Bell, N. D. & Pomerantz, A. (2016). *Humor in the Classroom: A Guide for Language Teachers and Educational Researchers*. New York: Routledge ISBN: 978-0-415-64054-1
- Devereux, P. G., & Heffner, K. L. (2007). Psychophysiological approaches to the study of laughter: Toward an integration with positive psychology. In A. D. Ong, & M. H. M. van Dulmen (Eds.). *Oxford handbook of methods in positive psychology* (pp. 233-249). Oxford: Oxford University Press.
- Gonot-Schoupinsky, F. (2023). From positive psychology to positive biology: laughter and longevity. *Exploration of Medicine*, 4, 1109–1015. Retrieved from <https://doi.org/10.37349/emed.2023.00198>
- In Japan, laughter to be measured by 'aH' (23.02.2008). *CHINADAILY*. Retrieved from https://www.chinadaily.com.cn/world/2008-02/23/content_6479008.htm
- Preeti Oza, & Shivani Ahluwalia. (2021). Teacher as a Communicator: Blending Formal and Informal Communication through Humor in a Higher Education Classroom. *ResearchGate*. DOI:10.13140/RG.2.2.17081.29288

*Mykhailo Nidzelskyi, Serhiy Kiprych,
Mykola Rymar, Oleksandr Miakota*

AESTHETICS OF A HUMAN SMILE: MEDICAL-BIOLOGICAL AND PSYCHOLOGICAL-PEDAGOGICAL ASPECTS

The theoretical article reveals the aesthetics of a human smile in the context of modern medical-biological and psychological-pedagogical research. The authors have convincingly proved the multi-functionality of the smile, distinguished the signaling (semiotic), expressive, therapeutic (health-preserving), protective (masking), representative, communicative, social, pedagogical, and aesthetic functions, defined their essence, and formulated the content. Emphasis is placed on the realization of the above-mentioned functions of the smile in physical culture and health and sports activities.

Attention is focused on the aesthetics of the smile from the standpoint of aesthetic dentistry. The thesis is put forward that medicine as a synthesis of science and art is especially suitable for dentistry, where reconstructive and restorative interventions based on knowledge of the laws of beauty and the ability to use them in practice prevail. The artistic and aesthetic requirements for a dentist as an artist are outlined. The criteria for the aesthetics of a smile, formulated by the founder of the American Association of Aesthetic Dentistry, Dr. Evans, have been clarified and supplemented, namely: shape, size, color range, tonal saturation, spatial arrangement, evenness of teeth, an intact red border of the lips that emphasizes their whiteness, healthy gums. Based on anatomical and biological features, the types of smiles (commissural, canine, and complex) are classified, which contribute to the efficient work of the dentist during the design of an individual smile.

Keywords: *smile; multifunctionality; aesthetic function; aesthetic dentistry; criteria of smile aesthetics; classification of smiles; physical culture and health activities.*

References

- Bell, N. D. & Pomerantz, A. (2016). *Humor in the Classroom: A Guide for Language Teachers and Educational Researchers*. New York: Routledge ISBN: 978-0-415-64054-1
- Bilodid, I. K. (Ed.). (1979). *Slovnnyk ukrainskoi movy [Dictionary of the Ukrainian language]* (Vol. 10: T-F). Kyiv: Nauk. dumka [in Ukrainian].
- Devereux, P. G., & Heffner, K. L. (2007). Psychophysiological approaches to the study of laughter: Toward an integration with positive psychology. In A. D. Ong, & M. H. M. van Dulmen (Eds.). *Oxford handbook of methods in positive psychology* (pp. 233-249). Oxford: Oxford University Press.
- Diachuk, V. P. (2017). *Imidzholohiia. Sotsiokulturnyi vymir [Imageology. Sociocultural dimension]: navchalnyi posibnyk*. Kyiv: Vydavnytstvo Lira-K [in Ukrainian].
- Fedii, O. A. (2016). *Estetoterapiia [Aesthetotherapy]: navch. posib*. Kyiv: Tsentr uchbovoi literatury [in Ukrainian].
- Gonot-Schoupinsky, F. (2023). From positive psychology to positive biology: laughter and longevity. *Exploration of Medicine*, 4, 1109-1015. Retrieved from <https://doi.org/10.37349/emed.2023.00198>
- In Japan, laughter to be measured by 'aH' (23.02.2008). *CHINADAILY*. Retrieved from https://www.chinadaily.com.cn/world/2008-02/23/content_6479008.htm
- Kamaleonte, H. (2020). Yak pidvyshchyty samoostinku, stvoryvshy novu usmishku? [How to improve self-esteem by creating a new smile]. *DentArt*, 1 (98), 26-33 [in Ukrainian].

- Kondruk, A. Yu. (2019). Posmishka yak neverbalnyi zasib maskuvannia lytsemirstva ta neshchyrosti [A smile as a non-verbal means of masking hypocrisy and insincerity]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Seriya. Filolohiia [Scientific Bulletin of the International Humanitarian University. Series. Philology]*, 39, 2, 39-42 [in Ukrainian].
- Lobach, O. (2013). Kordotsentrychna paradyhma rozvytku emotsiinoi kultury vchytelia mystetskykh dystsyplin [Cordocentric paradigm of the development of the emotional culture of the art teacher]. In Otych, O. M. (Ed.), Ziaziun, I. A., Filipchuk, H. H., Semenoh, O. M., Solomakha, S. O., Sotska, H. I., Vovk, M. P. *Uchytel mystetskykh dystsyplin u dyskursi pedahohichnoi maisternosti [The teacher of art disciplines in the discourse of pedagogical mastery]: monohrafiia* (pp. 98-114). Berdiansk: Vydavets Tkachuk O. V. [in Ukrainian].
- Momot, O. (2023). *Pedahohika fizkulturno-sportyvnoi diialnosti [Pedagogy of physical culture and sports activities]: navchalno-metodychnyi posibnyk*. Poltava: Astraia [in Ukrainian].
- Nidzelskyi, M. Ya., & Chykor, V. P. (2005). Rol fonetyky v pokrashchenni yakosti zubnykh proteziv [The role of phonetics in improving the quality of dentures]. In *Suchasni tekhnolohii profilaktyky ta likuvannia v stomatolohii [Modern technologies of prevention and treatment in dentistry]: materialy II (IX) zizdu Asotsiatsii stomatolohiv Ukrainy* (pp. 434-435). Kyiv: Knyha plius [in Ukrainian].
- Nidzelskyi, M. Ya., Shyian, Ye. H., & Davydenko, H. M. (2016). *Estetychni aktsenty stomatolohii [Aesthetic accents of dentistry]: posibnyk*. Vinnytsia: Nova Knyha [in Ukrainian].
- Preeti, Oza, Shivani, Ahluwalia. (2021). Teacher as a Communicator: Blending Formal and Informal Communication through Humor in a Higher Education Classroom. *ResearchGate*. DOI: 10.13140/RG.2.2.17081.29288
- Serdiuk, L. Z. (Ed.), Danyliuk, I. V., Turban, V. V., Penkova, O. I., & Volodarska, N. D. (2021). *Samodeterminatsiia psykholohichnoho blahopoluchchia osobystosti [Self-determination of the psychological well-being of the individual]: monohrafiia*. Kyiv; Lviv: Vydavets Viktoriia Kundelska [in Ukrainian].
- Vasianovych, H. P. (2021). Estetychni katehorii «liubov», «radist» i «strakh» u profesiinii diialnosti pedahoha [Aesthetic categories of "love", "joy" and "fear" in the professional activity of a teacher]. *Zhurnal Prykarpatskoho universytetu imeni Vasylia Stefanyka [Journal of Vasyl Stefanyk Prykarpattia University]*, 8, 1, 17-23 [in Ukrainian].

Одержано 05.04.2024 р.